POVIJEST UZGOJA ARAPSKE PASMINE KONJA NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Gavran, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:661026

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Mirna Gavran

Preddiplomski studij smjera Zootehnika

POVIJEST UZGOJA ARAPSKE PASMINE KONJA NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Osijek, 2016.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Mirna Gavran

Preddiplomski studij smjera Zootehnika

POVIJEST UZGOJA ARAPSKE PASMINE KONJA NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Prof.dr.sc.Pero Mijić, predsjednik
2. Maja Gregić, dipl.ing., mentor
3. Izv.prof.dr.sc.Vesna Gantner, član

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. NASTANAK ARAPSKE PASMINE KONJA 2
2.1.Legende o nastanku arapskih konja i uzgoj 3
2.2. Ime 5
2.3.Glavne linije 6
3. ODLIKE ARAPSKIH KONJA I ODGOJ U PUSTINJI 9
4.DOLAZAK ARAPSKE PASMINE KONJA NA PROSTORE DANAŠNJE REPUBLIKE HRVATSKE 10
4.1.Povijest dolaska arapskog konja na području današnje Republike Hrvatske 11
5.RAŠIRENOST ARAPSKE PASMINE U SVIJETU 13
6. ERGELE ARAPSKIH KONJA U HRVATSKOJ I SRBIJI KROZ POVIJEST 14
7. EKSTERIJER I INTERIJER ARAPSKE PASMINE 24
8. UPORABA ARAPSKIH KONJA 27
9. IZVJEŠĆE HPA O BROJNOM STANJU ARAPSKE PASMINE U HRVATSKOJ (2015.) 29
10. PERSPEKTIVE KONJOGOJSTVA 34
11.ZAKLJUČAK 35
12. LITERATURA 36
13. SAŽETAK 37
14. SUMMARY 38
15. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA 39

1. UVOD

Arapski konji oduvijek uživaju reputaciju lijepih, inteligentnih, hrabrih, romantičnih i odanih konja (Čačić, 2005.). Arapski konj je pasmina konja nastala na Arapskom poluotoku. Sa karakterističnim oblikom glave i visoko nasađenim repom, ovo je jedna od najlakše prepoznatljivih pasmina. Arheološki dokazi konja nalik na suvremene arapske konje koji datiraju od prije 4500 godina pokazuju da je ovo jedna od najstarijih pasmina konja i kao takva, jedina istinski čistokrvna pasmina. Tijekom godina ova pasmina proširila se po cijelom svijetu, tome su najviše doprinijeli ratovi i razvoj trgovine, kao i križanje s drugim pasminama radi poboljšavanja određenih osobina kao što su snažne kosti, brzina, profinjenost, izdržljivost. Prema navodima Čačića i sur., (2006.) uzgoj arapskih konja na tlu Hrvatske ima vrlo dugu tradiciju, a u naše krajeve dolaze dolaskom Turaka. Arapski konj je što se tiče upotrebe veoma svestran. Dominiraju u disciplini daljinskog jahanja, a danas se natječu i u mnogim drugim konjičkim aktivnostima. Pripadaju u deset najpopularnijih pasmina konja na svijetu, a osim na Bliskom istoku,nalazimo ih u SAD-u, Kanadi, Velikoj Britaniji, Australiji, Europi, Južnoj Americi (pogotovo Brazil).

Cilj završnog rada je upoznati se sa uzgojem arapskih punokrvnjaka na području Republike Hrvatske kroz povijest. Prikazati uzgoj arapskih punokrvnjaka u pojedinim ergelama u Republici Hrvatskoj. Opisati početak, vrhunac, sadašnje stanje uzgoja i planove za budućnost. Nastojat ću približiti i pobliže objasniti povijest i razloge dolaska pasmine, navest ću djelovanja i rad nekadašnjih raznih ergela i današnjih ergela te opisati eksterijer i interijer pasmine.

2. NASTANAK ARAPSKE PASMINE KONJA

Arapska pasmina dobila je ime po arapskim zemljama gdje se ti konji uzgajaju od davnine. Smatra se prvom uzgojnom pasminom, koja je nastala sustavnim radom arapskih uzgajivača. On predstavlja jednu od najrafiniranijih pasmina u svijetu, utkanu u rodoslovlja mnogih današnjih pasmina konja. Posebni izvorni oblik arapskog konja nije postojao. Pretpostavlja se da je oblikovanje arapskog punokrvnjaka počelo na arapskom poluotoku prije četiri i pol tisućljeća. Pradomovina ove pasmine je Bliski Istok, odnosno područja današnje Saudijske Arabije, Egipta i Jemena. Carl Reinhard Raswan, bio je jedan od najvećih znalaca i zaštitnika čistokrvnih arapskih konja te on tvrdi da je arapski konj kao neka posebna vrsta konja nekada živio u blizini pustinje Nafud i na visoravni Neđed, smještenoj u zapadnom dijelu Saudijske Arabije. Pretpostavlja se da je arapski punokrvnjak direktan potomak tarpana. Sovjetski stručnjak Witt navodi da su na njegovo oblikovanje veliki utjecaj imali konji iz srednje Azije i Irana, tipa turkmenskih konja, koji su migrirali u Arabiju i na čijoj je osnovi u uvjetima sušne klime i oskudnog raslinja stvoren arapski punokrvnjak. Tisućljetni uzgoj, vođen s mnogo ljubavi i razumijevanja, postupno mu je davao savršen izgled i mnoga vrsna svojstva koja je superiorno prenosio na potomstvo. Od početka ga je odlikovala izvrsna tjelesna građa, čvrsta konstitucija, izdržljivost, temperament, ljepota i plemenitost. Tijekom uzgojnog rada na arapskom punokrvnjaku, velika pažnja posvećivala se porijeklu. Budući da Arapi nisu imali pisane dokumente o porijeklu pojedinih konja, vjerodostojna usmena predaja bila je uobičajeni način prijenosa podataka s generacije na generaciju, pri kojoj se nikad nisu govorile neistine ili zatajivale istine. Tri su glavne linije dominirale stoljetnim uzgojem: **Kuhaylan** (čvršći tip), **Saqlawi** (profinjeniji tip) i **Muniqi** (tip osobite brzine). (Žiga i sur.,2008.)

Slika 1. Arapski konji (http://i1.wp.com/ridercollection.blogs.elle.es)

2.1. Legende o nastanku arapskih konja i uzgoj

O arapskim konjima ispričane su mnoge priče i legende (http://konj.forumotion.net).

Prva legenda o njihovom nastanku, u koju su vjerovali beduini, govori da je nastanak arapskih konja misterija. Bog je Jišmaelu dao poklon, načinjen od magle i prašine, kao nagradu za vjeru i predanost Bogu od strane njegovog oca Abrahama. Iz magle i prašine izašla je prva „asil“ ili čistokrvna arapska kobila poznata pod imenom Kuhaila, koja je bila ždrebna i donijela na svijet muškog potomka. Od njih je nastao cjelokupan čistokrvni arapski uzgoj.

Drugu legendu širio je prorok Muhamed govoreći kako prvi konji dolaze iz Jemena. Naz ibn Umayn živio je u 3299.godini prije Krista, potomak je Šema, Noinog sina. On je posjedovao kobilu koja je dala muško ždrijebe Fayad i žensko nazvano Qasameh, od kojih je nastala arapska pasmina konja. Muhamed je često isticao pastuha Os Koub kojeg spominje u publikacijama o arapskim konjima zbog njegove velike brzine.

Treća legenda govori kako je za nastanak arapske pasmine zaslužan prorok Muhamed isticanjem ljubavi i shvaćanja važnosti konja u životu ljudi i širenju Islama. Njegova ljubav prema konjima očitovala se u prvom izdavanju pravila o uzgoju i njezi konja. Legenda govori da su Muhamed i njegovi sljedbenici bježeći iz Meke u Medinu sa sto kobila, logorovali skrivajući se pored srebrne rijeke. Tri dana i tri noći životinje su trpjele žeđ, kad ih je Muhamed pustio, sve jurnuše na rijeku.

Odmah iza toga zatrubi poziv za borbu, a pet kobila se, ne okusivši vodu, istog trena probi natrag kroz lavinu konjskih tijela sjurenih na pojilo. Svijetlih očiju i veselo ržući, te kobile priđoše svom gospodaru. Poslanik ih blagoslovi i nazove „Prorokovi konji“. Pravi arapski konji vode porijeklo od ovih pet kobila, od kojih je nastalo pet najkvalitetnijih rodova arapskog konja.

Četvrta legenda je vjerovanje beduina kako je arapska pasmina nastala od kobile Baz koju je 3000 godina prije Krista ulovio Noin prapraunuk. Kobila Baz pripuštana je pod pastuha Hosahab, njihovi potomci smatraju se počecima nastanka arapske pasmine.

Peta legenda govori kako su arapski konji potomci sedam grla koje je iz svog uzgoja izdvojio kralj Solomon između 12 000 jahaćih i 40 000 zaprežnih konja.

Grčka legenda tvrdi da je Posejdon trozupcem stvorio konja od morskih valova.

Kad je riječ o arapskim konjima, uvijek se naiđe na mit o čistom izgledu. Nije svaki araber arapski punokrvnjak niti je svaki arapski punokrvnjak asil arap i nije svaki asil arap čisti egipatski. Dok ove razlike nije lako shvatiti, pojavljuju se asilska i prava egipatska loza poput Kuhaylan, Dahman, Saqlawi ili čak Saqlawi-Jidran Ibn Sudan i Abayyan-Umi Jurays također. Po pitanju o ovim oznakama, ponekad se dobije više odgovora pitajući vlasnike arapskih konja. U nastavku ću pokušati donijeti neke preglede, ne samo o ovim oznakama, nego ću i objasniti načelo majčinih krvnih loza. Legenda govori o pet kobila Muhameda, a ime „pet“, arapski Al Khamsa, još uvijek se može naći u glavnim pravcima asil (čistih) arapskih konja. Zovu se Dahman i Muniqi. Linija Al Duhami (množina od Dahman) je međutim izvorno od potporodice Saqlawi i predstavlja savršenu kombinaciju Saqlawi i Kuhaylan tipa. Prema legendi oni su bili konji kralja Solomona. Linija Muniqi ne priznaje se kao asil jer ne zadovoljava kriterije asilskog ili Al Khamsa arapa. Postoji jedan veliki broj podlinija. Međutim pojmove linija, pleme ili obitelj ne treba miješati s tipom. Tu su i tri vrste arapa: Kuhaylan, Muniqi i Saqlawi. Jedan araber može naprimjer biti Kuhaylan tipa (vrlo muževan, jako mišićav) iako je potekao od Abbayana. Ove okolnosti ne umanjuju ljepotu i vjerodostojnost legendi jer nije rečeno da kobile proroka nisu međusobno povezane. Jedna činjenica je nepobitna: kobile proroka bile su manje u odnosu na europske konje ili jednake kao zebra ili magarac. Iako je arapski konj genetski utjecao na europskog konja, uzgoj asil arapa je uvijek bio slobodan od strane genetskih utjecaja.

Očiti dokaz može se naći u obliku glave ili u skeletnom sustavu arabera: punokrvni araber ima 17 rebara, 5 pršljenova i 15 repnih kralježaka, dok ostale pasmine imaju 18 rebara, 6 pršljenova i 16-18 repnih kralježaka.

2.2. Ime

Unutar arapske pasmine postoji niz različitih linija i rodova. Zanimljivo je što su konji s malo ili bez zajedničkih predaka, još uvijek velike sličnosti zbog utjecaja tipa određenih obiteljskih karakteristika. Isto tako, ta pojava može se dobiti gledajući linije arapskih konja, kako će potomstvo eksterijerno i interijerom nasljeđivati osobine i prenositi na potomstvo. Određene linije ili obitelji imaju genetski određene specifičnosti koje se ogledaju u sljedećim generacijama, osim toga tu je i ukupni izgleda arapskog konja određen vizualno i temperamentno različitog tipa. Za razliku od prakse europskih uzgajivača, beduinska plemena pridaju veliku važnost kobilama, odnosno njihovim karakteristikama koje se prenose s jedne generacije na drugu. Ovi utjecajni rodovi bili su označeni arapskim imenima poput Abayyan, Dahman, Hadban, Hamdan, Kohaylan, Muniqi, Saqlawi i dr. Također je ždrijebe naslijedilo po beduinskoj umjetnosti ime majke kobile bez obzira na oca. Praksa nasljeđivanja imena slična je našoj dosadašnjoj praksi davanja imena preko muškog potomstva. Sljedeća tablica prikazuje ždrijebe na lijevoj strani, mladi Dahman, iako je njegov stvarni udio u ovoj obitelji samo 6,25%.

Tablica 1. Prikaz obitelji Dahmana (http://amani-el-arab.de/arabische_linien.htm)

Ždrijebe	**Roditelji**	**Baka i djed**	**Prabake i pradjedovi**	**Praprabake i prapradjedovi**
Dahman	Saqlawi	Kohaylan	Hadban	Abayyan
				Hadbah
			Kohaylat	Saqlawi
				Kohaylat
		Saqlawiyah	Hamdan	Abayyan
				Hamdaniyah
			Saqlawiyah	Kohaylan
				Saqlawiyah
	Dahmah	Saqlawi	Abayyan	Kohaylan
				Abayyah
			Saqlawiyah	Saqlawi
				Saqlawiyah
		Dahmah	Hadban	Abayyan
				Hadbah
			Dahmah	Saqlawi
				Dahmah

Pravopis imena usput uzima i u obzir razne oblike rodnih imena, npr. Dahman, Saqlawi, Hamdan za muški te Dahmah, Saqlawiyah, Hamdaniyah za ženski oblik. U poprečnim tabličnim rodovnicama ovog oblika, najmlađa generacija je uvijek na lijevoj strani, a očeva je nasuprot majčine. Ovaj pristup je u suprotnosti sa praksom zapadnog uzgoja, kod kojih su općenito utjecajne očeve linije, dok su majčine linije u potpunosti zanemarene.

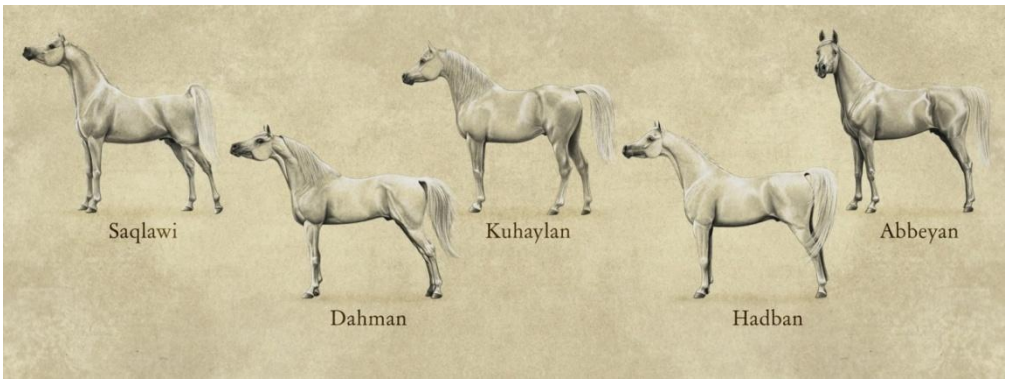
U prodajnoj ponudi za arapske konje koji se često reklamiraju uz oca ili kobila koja je navedena samo kao kći nekog vrlo poznatog pastuha. Dakle, tradicija beduina je matrijarhalna.

Tablica 2. Oblici imena (http://www.sinoanarabians.com/en-strains.html)

Muški naziv	**Ženski naziv**	**Množina**	**Drugi nazivi**
Kuhaylan	Kuhaylah	Kuhaylat	Kahaylan, Kuheylan, Kohaylan
Abeyyan	Abeyyah	Abeyyat	Ubayyan, Obeyyan, Obeyan
Hadban	Hadbah	Al Hadb	Hedban
Dahman	Dahmah	Duhaym	Dehman, Duhayman
Saqlawi	Saqlawiyah	Saqlawiyat	Saklawi, Seglawi, Saglaoui
Muniqi	Muniqiyah	Muniqiyat	Maanagy

2.3.Glavne linije

U uzgoju arapskog konja velika pažnja posvećuje se porijeklu. Praocem arapskog konja smatrao se još prije pojave islama pustinjski pastuh Kuhaylan. Postojale su tri glavne linije: Kuhayalan, predstavnik čvršćeg, izrazito muskularnog tipa, Saqlawi, nježniji, više feminini tip i Muniqi, koji su smatrani najbržim trkaćim konjima. Po arapskom vjerovanju postoji samo jedna osnovna linija arabera; Kohl- ime je dobila po mineralu antimonu, plavo-crne boje, koji žene sa Istoka koriste kao šminku. Beduini priznaju pet osnovnih Kohl linija: Kuhaylan, Abeyyan, Hadban, Dahman i Saqlawi. Osim ovih, postoji još oko 16 drugih linija, ali su one manje priznate u svijetu. (http://poljoinfo.com/showthread.php?2950-Arapski-konji) Pripadnici pojedinih linija međusobno se razlikuju po brzini, izdržljivosti i plemenitom izgledu. Arapi više cijene vrijednost kobile nego pastuha. Zbog toga se pastusi važu i prodaju, dok je gotovo nemoguće kupiti pravu rasplodnu kobilu, no to ne znači da se priplodnom pastuhu pridaje manji značaj (Žiga i sur., 2008).

Slika 2. Glavne linije arapskih konja (http://maidenchasearabians.com)

Prema Čačiću i sur., (2006.) danas je u hrvatskom uzgoju arapske pasmine konja zastupljeno 8 linija pastuha i 8 rodova kobila. Pojedine linije i rodovi sparivanjem grla čistokrvnog i tradicionalnog uzgoja isprepliću se kroz obje subpopulacije. Aktivne linije pastuha su Zobeyni, Kuhaylan Zaid, Latif, Siglavy, Saklawi, Kuhailan Haifi i Gazal, dok je linija Lenkoran prisutna samo preko kobile 534 El Hafi LXXII (1978.) Aktivni rodovi kobila su El Dahma, Murana, Samaria, Delilah, Gidran, Roumana, Jussuf i Hamda Essamra En Nedjed. Osim ovih rodova postoje još dva neaktivna roda. Rod Choumie-Sebye postoji preko kobile 271 Carbi (1994.), a rod Kuhaylan-Moradi preko kobile 20153 Makata (1988.). Ove dvije kobile dosad nisu imale potomstvo u Republici Hrvatskoj.

Prema linijama i rodovima koji su zastupljeni u svijetu, možemo reći da je hrvatski uzgoj arapske pasmine heterogen.

Tablica 3. Obilježja i izgled linija (http://www.sinoanarabians.com)

Linija	Obilježja	Glava	Vrat	Tijelo	Noge
Saqlawi	Gracioznost, ljepota, elegancija, velika izdržljivost, živahni i prirodno izložbeni konji, uspješni na trkaćim stazama	Duža i malo uža od Kuhaylan, izduljenija njuška,oči velike, tamne, malo više postavljene nego kod Kuhaylan. Pravilne, fine nosnice	Dulji od Kuhaylan, ali u skladu s dužim tijelom	Dobro oblikovano i vitko tijelo,uži u okviru, uža leđa i visoko držanje repa, lakši od Kuhaylan	Nemaju toliko snažne noge, težilo se da budu lakši u nogama
Dahman	Savršena kombinacija Kuhaylan i Saqlawi tipa- snaga i elegancija	Kratka, nježna, egzotična i konkavna glava, velike i izražajne oči, nosnice dobro proporcionalne, uši male i naglašene	Vrat skladan, u jedinstvu s tijelom	Kratka leđa, dobre sapi	Noge čiste i suho formirane
Kuhaylan	Glavni izvor svih plemena, mišićavih, kompaktnih i zaobljenih linija. Snažni, čvrsti i jako izgrađeni	Kratka, široka i ravna glava, velike, tamne i izražajne oči, male uši	Mali vrat, kraći nego kod ostalih linija	Skladno, duboko u grudima, široka leđa, kružne linije	Stražnje noge su mišićave
Hadban	Izvorno potječe od Kuhaylan, lijep i elegantan, poznat po velikoj izdržljivosti i brzini. Pastusi kod križanja poboljšavaju kvalitete kobile i brišu nedostatke	Glava široka, srednje dužine lubanje, usta i nosnice nisu okrugle, više su špicastije	Dobar s prosječnom dužinom	Velik greben, dobra visina, vrlo čvrsta građa	Dobar rad nogu
Abeyyan	Vrlo elegantan, rep poviše nošen	Duža glava, konveksno čelo, oči velike, tamne, duboke, pravilne nosnice i usta	Duži nego kod Saqlawi, dobro oblikovan	Duboka prsa,široka ramena, greben se mekano pruža prema natrag	Duge noge, zadnje noge su ravne
Muniqi	Težnja da bude veći i viši od ostalih linija s vitkom i izduženom linijom	Uža i veća od Kuhaylan	Duži i manje mišićav od Kuhaylan	Nagnute sapi, opušten rep, prsa manje duboka	Lijepe noge

3. ODLIKE ARAPSKIH KONJA I ODGOJ U PUSTINJI

Na čelu svih pasmina konja danas stoji arapski konj. Uzgoj tog konja traje više od tisuću godina, vođen je s mnogo ljubavi i razumijevanja te mu je postepeno dao savršen izgled i mnoge izvrsne osobine. Prema zahtjevima koje postavljaju Arapi, plemeniti konj mora imati sljedeća svojstva: skladno građeno tijelo, kratke i pokretne uši, teške, ali ipak nježne kosti, glavu bez mesa, nozdrve „široke kao lavlje ralje“, lijepe, tamne, ispupčene oči, „čiji je izraz jednak izrazu zaljubljene žene“ , savijen i dugačak vrat, široka prsa, uska leđa, okruglu stražnjicu, vrlo dugačka prava i vrlo kratka lažna rebra, stegnuto tijelo, dugačke natkoljenice, koje moraju biti kao u noja, s naglašenim mišićima kakve ima deva, crna kopita bez mrlja, finu i rijetku grivu i bogat rep, debeo na korijenu, a tanak prema vrhu. Ta svojstva dokazuju da je konj plemenit i brz, jer je građom svoga tijela podjednako sličan hrtu, golubici i devi. U očima Arapa konj je najplemenitija životinja te kod njih uživa jednako poštovanje kao otmjen čovjek. Arapi vjeruju da su se plemeniti konji već tisućama godina održali u jednakom savršenstvu pa zbog toga fanatično paze na njihov uzgoj, pri tome poštuju stare običaje. Gotovo svaki vlasnik pastuha ima obavezu da svakome tko ga zamoli, posudi svog pastuha za oplodnju jedne plemenite kobile. Odgoj tog plemenitog bića počinje s pet-šest mjeseci. Ždrijebe se veže uz devu uz koju uči koračati dugačkim racionalnim koracima, ravnomjerno i dugo. Nakon četiri mjeseca ždrijebe je svladalo glavni pustinjski hod-korak. Istovremeno navikavalo se i na galamu, divlje životinje i glasnu glazbu. Ždrebetu s osamnaest mjeseci na leđa se stavlja vreća s pijeskom, a nakon nekoliko dana pokušava ga jahati prvi jahač, najčešće dječak. Tek kad je konj navršio drugu godinu života stavljaju na njega sedlo. Nakon navršene treće godine života navikavaju konja da ulaže svu svoju snagu. Tek s navršenih sedam godina smatraju da je potpuno odgojen. Nigdje ljudi nisu uvjereni da je odgoj vrlo koristan kao u pustinji. Arapi kažu: „Jahač odgaja svog konja jednako kao što muž odgaja sebi ženu“ (Žiga i sur., 2008.).

4. DOLAZAK ARAPSKE PASMINE KONJA NA PROSTORE DANAŠNJE REPUBLIKE HRVATSKE

Uzgoj konja na području Hrvatske kroz povijest je uvjetovan društvenim, gospodarskim i vojnim kretanjima na ovom prostoru. Arapski konji su na ovim područjima poznati stoljećima prije nego je Austro-Ugarska monarhija osnovala ergelu u Sarajevu. Za vrijeme vladavine Tvrtka I. Kotromanovića (ban od 1353. - 1377., kralj od 1377. - 1391.) u dva navrata spominju se arapski konji; prvi put prilikom neuspjelog napada na ugarskog kralja Ludovika na Bosnu, ugarski kroničari su tom prilikom zabilježili da je ratovanje u Bosni bilo vrlo teško jer je Tvrtkova vojska imala dvije vrste konjice-jednu koja je koristila male domaće konje,koji se bez poteškoća kreću po kamenjarima i ponorima u koje ugarski konji ne mogu ni zaviriti i drugu, koja je u ravnicama koristila arapske konje, mnogo brže i okretnije od teških konja ugarske vojske. Desetak godina kasnije arapski konji spominju se u vezi vjenčanja Tvrtka I. Kotromanovića s bugarskom princezom Dorotejom. Često se navodi podatak da je tada Tvrtko darovao biskupima u Đakovu deset arapskih kobila i jednog pastuha. Nažalost, ni za jednu od navedenih tvrdnji nije bilo moguće pronaći bilo kakve pisane dokumente iako je nekolicina ozbiljnih i cijenjenih stručnjaka potvrdila da su to točni podaci i da postoje negdje u mađarskim arhivama. Jedino spornom tvrdnjom smatraju da se Tvrtko vjenčao u Đakovu, to nije bilo moguće po tadašnjim pravilima. Vjenčanje jesu obavili đakovački biskupi, ali u nekom malom mjestu u Bosni pored Save. Postoje još dva nedovoljno istražena i stručno obrađena slučaja. Prvi je slučaj ergele u Đakovu, za koju se smatra da je osnovana 1506.godine te da je od osnivanja pa sve do početka uzgoja lipicanera, na toj ergeli uzgajan arapski konj. Znači, to je uzgoj od oko 300 godina u kontinuitetu, za koji ne postoji niti jedan jedini pisani dokument. Ako je postojao organizirani uzgoj u vrijeme turske okupacije Đakova, podaci moraju biti u arhivama Istanbula. U slučaju pronalaska bilo kakve dokumentacije, ispostavilo bi se da je Hrvatska prva u Europi počela s uzgojem arapskih konja. Drugi slučaj koji treba istražiti jest osnivanje kapetanija u Bosni i Hercegovini, njihova organizacija i način osiguranja potrebnog broja konja. Glavninu vojske u svakoj kapetaniji činili su konjanici, od kojih je bilo i po deset odreda u jednoj kapetaniji, a jedan odred brojio je do 98 konjanika. Svaki kapetan imao je vlastite konje, jedne za ratne pohode, druge za lov i zabavu, dok je svaki konjanik morao imati vlastitog konja adekvatnog hijerarhiji odreda u koji je bio raspoređen. Odredi višeg ranga imali su bolje konje orijentalnog tipa, pretežno arapske, dok su niže rangirani odredi mogli imati križance ili druge konje (Žiga i sur., 2008.).

Procjenjuje se da je broj konjanika u svim kapetanijama varirao između 15.000 i 20.000 pa se nameće logičan zaključak da je pri osnivanju kapetanija (druga polovica 16.st.) postojao planski uzgoj i pasmine arapskih konja i domaćih konja i križanaca. Sigurno je da u arhivama Istanbula postoje podaci o tom uzgoju, kao što je sigurno da su zapovjednici pojedinih kapetanija često trgovali ili poklanjali konje svojim prijateljima u Hrvatskoj. Borički arapski konj se uzgaja uz primjenu strogih selekcijskih pravila preko 115 godina i u tom periodu je uzgoj prolazio kroz različite faze u ovisnosti od ciljeva uzgoja koji su bili prilagođeni vremenu u kojem su formulirani. Svakako je prvi uzgojni cilj bio uzgoj dovoljnog broja pastuha arapskog konja za potrebe oplemenjivanja bosanskog brdskog konja, čija je populacija bila enormno brojna i koji je korišten kao ratni, tovarni, vučni i jahaći konj. Vremenom se javila i potreba za uzgojem arapskog konja u čistoj krvi po uzoru na uzgoje u drugim dijelovima monarhije. Taj uzgoj započinje u Sarajevu 1895. godine, cjelokupnu organizaciju uzgoja i rada na ergeli u periodu od 1895. do 1914. vodili su strani stručnjaci, uglavnom iz mađarske kraljevske ergele.

4.1. Povijest dolaska arapskog konja na području današnje Republike Hrvatske

Uzgoj arapskih konja na tlu Hrvatske vezan je uz đakovačku ergelu, koju su osnovali bosansko - srijemski biskupi na svojim posjedima u Đakovu, a koje im je darovao ugarsko-hrvatski kralj Koloman 1239. godine. Kralj Bela IV. potvrdio je tu darovnicu 1244. godine. Prvi pisani podaci o konjima na đakovačkim biskupskim posjedima potječu iz 1374. godine povodom vjenčanja bosanskog bana Tvrtka s bugarskom princezom Dorotejom u Đakovu. Ban Tvrtko tada daruje biskupu Petru deset arapskih kobila i jednog pastuha. Godinom osnutka ergele smatra se 1506. godina jer se tad prvi put spominje naziv ergela. Za vrijeme biskupa Mije Kesarića na ergeli se nalazilo 90 arapskih konja. Tadašnji je biskup Đuro, sa svojih 300 konjanika, 1526. godine pao u velikoj bitci na Mohačkom polju, kad je ugarsko-hrvatska vojska poražena od Turaka. Tada je pao i kralj Ljudevit II., to je početak turske vladavine u ovim krajevima. Ubrzo nakon toga i Đakovo pada pod Turke i postaje sastavni dio požeškog pašaluka. U vrijeme Turaka ergela je u vlasništvu požeških paša, a locirana je u Kranjskom dolu kraj Levanjske Varoši, na Ovčari, Rakovcu i Bakunovcu. Na ergeli se tada nalazilo 100 arapskih kobila. Turci su osobito voljeli lijepe i dobre konje. Kod njih je bio običaj da kod svečanosti i priredbi jašu samo pastuhe. Ugled dostojanstvenika rastao je ili se smanjivao prema tome kakav im je pastuh bio. Pastusi su postepeno oplemenjivali domaće konje u dugom razdoblju od 300-400 godina, tako da danas većina domaćih konja ima udio arapske krvi. Godine 1706., nakon odlaska Turaka,ergelu obnavlja biskup Đuro Patačić.

Obzirom na to da su Turci pri povlačenju sa sobom odveli najkvalitetnija grla, biskup Patačić u Carigradu kupuje 18 arapskih kobila i 8 pastuha. Njegov nasljednik, Petar Bakić, 1719.godine u Egiptu kupuje još 30 arapskih kobila i 30 pastuha. Tu kupovinu obavio je preko jednog grčkog trgovca koji je u Slavoniji kupovao hrastovinu. Za 60 arapskih konja biskup je dao 30 jutara kvalitetne dvjestogodišnje hrastove šume. Biskup Petar Bakić imao je u ergeli 80 kobila, 5 pastuha i 288 komada potomaka, a izvan ergele još 170 jahaćih konja. U to vrijeme Slavonija je bila puna razbojnika i hajduka pa je biskup morao držati stalnu stražu, a na putovanjima je imao pratnju od 150 konjanika. Jahaće konje je uzimao s vlastite ergele, a bili su smješteni na Vitiki u blizini Đakova, gdje je postojala štala za 250-300 konja. Godine 1742. u ergeli je bilo 26 kobila, 2 pastuha i 89 komada potomaka, a 1752. je bilo 38 kobila, 3 pastuha i 63 potomka. Za vrijeme biskupa Josipa Čolnića na ergeli se nalazilo 63 kobila, 5 pastuha i 213 potomaka. Biskup Čolnić 1786. godine nabavlja u Carigradu 3 arapska pastuha. Bježeći pred Napoleonom 1806. godine, u Đakovu se smješta lipička ergela i ostaje nešto više od godinu dana. Njezinih 300 konja smješteno je u staje na Vitiki, gdje su se nalazili biskupovi jahaći konji. Te godine započinje uzgoj lipicanskih konja u đakovačkoj ergeli, koja je do tada punih 300 godina (1506. – 1806.) uzgajala arapske konje. (Žiga i sur.,2008.)

Prema navodima Čaćića i sur., (2006.) u 2004. godini završeno je sistematiziranje uzgoja arapskih konja u Republici Hrvatskoj uz uvažavanje značenja arapskih konja u ukupnom uzgoju, kao i suvremenim kretanjima u uzgoju i konjičkom sportu. Sistematizacijom je hrvatski arapski uzgoj podijeljen na dvije subpopulacije:

1. Čistokrvni arapski uzgoj – kojeg čine grla priznata od strane međunarodne krovne uzgojne organizacije (World Arabian Horse Organization) i njihovi potomci rođeni u Hrvatskoj.

2. Tradicionalni hrvatski arapski uzgoj – čine grla koja svoje korijene imaju u bosanskoj ergeli Borike, njihovi potomci i potomci ove dvije subpopulacije. M. Čačić i sur.: Analiza stanja uzgoja arapske pasmine konja u Republici Hrvatskoj.

Čačić i sur., (2006.) navode da rezultat sistematizacije je objavljivanje „Matične knjige arapskih konja Republike Hrvatske 2004.“koja daje cjelovit prikaz današnjeg hrvatskog arapskog uzgoja.

Objavljena matična knjiga najvećim dijelom nastavak je rada dr. sc. Milana Grkovića, „Naš arapski konj”, objavljenog 1932. godine i upotpunjuje prazninu od preko sedamdeset godina.

5. RAŠIRENOST ARAPSKE PASMINE U SVIJETU

Danas se uzgojno područje arapskih konja prostire na cijeli svijet. U svakom području arapski konj ima svoje posebnosti zbog specifičnih uvjeta ishrane i uzgojnog rada. Nalazimo ih u mnogim zemljama Europe u kojima postoje stare ergele za njihov uzgoj (posebno Poljska). Ostale poznate ergele nalaze se u Njemačkoj (Marbach), Mađarskoj (Babolna) i u Engleskoj (Crabbet Park). Svjetski poznata uzgajivačnica je El Zahra u Egiptu. Svi ti konji, neki manje, neki više, liče na arapskog konja, premda neki od njih i nisu više u njegovom tipu. O ovom problemu Abas-paša I. iz Egipta još 1852. godine, rekao je Barunu von Hügelu, štalskom majstoru kralja Wilhelma I.: „Iako vjerujem da ćete nabaviti prave elitne arapske konje, nemojte misliti da ćete takve uspjeti i uzgojiti jer arapski konj je samo dotle arapski konj dok udiše pustinjski zrak!“. To je istina, jer u ergelskim uvjetima držanja vrlo je teško vršiti oštru selekciju kao što su radili beduini. Uzgajaju se u gotovo svim zemljama svijeta zbog svojih karakterističnih osobina kao što su čvrsta konstitucija, velika izdržljivost, skromnost u zahtjevima za hranom i vodom, a naročito zbog svoje ljepote i plemenitosti. Zbog dugotrajne selekcije, strogog uzgoja unutar čiste pasmine, vrlo često i uzgoja u srodstvu, važne morfološke i fiziološke osobine, kao plemeniti izgled, čvrsta konstitucija, izdržljivost, vrlo dobra tjelesna građa, živahan temperament, našle su se u homozigotnom obliku i sigurno se nasljeđuju. Zato ovi konji imaju veliku uzgojnu vrijednost te su poslužili za stvaranje velikog broja pasmina konja u Europi i Americi. Danas se povremeno koristi kao meliorator različitosti pasmina u svijetu (Žiga i sur.,2008.).

6. ERGELE ARAPSKIH KONJA U HRVATSKOJ I SRBIJI KROZ POVIJEST

Uzgoj arapskih konja na tlu Hrvatske imao je vrlo dugu tradiciju. U našim krajevima arapski konji dolaze s dolaskom Turaka, izuzetak je biskupijska ergela u Đakovu, gdje organiziranog uzgoja nije bilo sve do kraja 18.stoljeća. (Čačić i sur., 2006.) Nakon toga, arapski uzgoj uglavnom se provodio na brojnim privatnim veleposjedničkim ergelama. Najveći broj ergela nalazio se na području Slavonije i Srijema, koje su uglavnom uzgajale dvije ili više pasmina u cilju provedbe svog vlastitog programa koji se temeljio na križanju pojedinih pasmina. U vrijeme Vojne krajine slavonski uzgajivači započinju intenzivniji uzgoj arapskih konja. Prema navodima Čačića i sur., (2006.) krajem 19.stoljeća arapski uzgoj u Hrvatskoj počeo je nazadovati zbog intenzivirane poljoprivredne proizvodnje te je zamijenjen lipicancima i noniusima.

Ergela Čepin (1765. – 1925.)

Osnovao ju je podžupan virovitičke županije Ivan Kapistran Adamović (1726. – 1808.) u Osijeku, u okviru komorskog dobra Čepin, s novcem koji je 1765. godine kraljica Marija Terezija donirala komori kao naknadu štete. Ergela je bila smještena desetak kilometara južno od Osijeka, odnosno protezala se od jugozapadnog do jugoistočnog dijela naselja Čepin. Kasnije se čepinsko vlastelinstvo proširilo na posjede Tenja, Sarvaš, Aljmaš i Erdut te naplavne terene rijeke Vuke i močvare Palače. Uzgoj je bio vrlo kvalitetan, a dokaz tome je obnavljanje đakovačke ergele s kobilama Adamovićevog uzgoja (Čačić, 2005.).

Ergela Donji Miholjac (1882. – 1944.)

Osnovana je na istoimenom podravskom posjedu u blizini Donjeg Miholjca. Osnivač i vlasnik je barun Prandau, a matično stado su činila čistokrvna arapska grla. Ergela je prestala djelovati tijekom Drugog svjetskog rata, a matično stado ergele rasformirano je bez kontrole (Čačić, 2005.).

Ergela Đakovo (1374. -)

Precizni pisani podaci govore da je uzgoj arapskih konja na hrvatskom tlu započeo davne 1374. godine u biskupijskoj ergeli u Đakovu. Kao što sam već prije spomenula, godine 1806. lipicanska ergela Lipica bježi pred Napoleonovom vojskom i smješta se u biskupskim jahaćim štalama na Vitiki. Nakon odlaska ergele Lipice iz Đakova, ostaju tri lipicanska

pastuha, a ista godina smatra se početkom uzgoja lipicanske pasmine u đakovačkoj ergeli. Međutim, u prvoj polovici 19.stoljeća uzgoj u ergeli bio je zanemaren tako da je u jednom kratkom razdoblju ergela prestala djelovati. Obnavlja ju biskup Josip Juraj Strossmayer, u tome mu je puno pomogao njegov otac Ivan, iskusni praktičar i poznavatelj konja. U godini 1852. nabavljeno je prvih šest, a nedugo nakon toga još deset arapskih kobila iz privatnih ergela u Osijeku i Čepinu te arapski pastuh iz valpovačke ergele baruna Prandaua. Nakon kratkog vremena, točnije 1864. godine, ergela je brojala 14 pastuha i 63 kobile. Budući da je naglasak stavljen na uzgoj kvalitetnog podmlatka, nabavljen je čistokrvni arapski pastuh Koheilan od kojeg se očekivalo da još više podigne kvalitetu uzgoja. Potvrda dobro uzgojno-selekcijskog rada je veliko zanimanje bosanskih aga i paša za kupnju đakovačkih arapskih konja. Sukladno tadašnjem trendu u konjogojskoj pasminskoj politici u Hrvatskoj i Slavoniji, od 1870. godine postupno se napušta uzgoj arapskih konja, a uvodi se lipicanska pasmina. Ergela u Đakovu bila je arapska ergela punih 300 godina (1506. – 1806.). Kasnije se u đakovačkoj ergeli povremeno pojavljuju arapski pastusi u ulozi melioratora. Tako su u prvobitnom stanju, odnosno 1950. godine, u Zemaljskoj pastuharni u Đakovu bila tri arapska pastuha (Čačić, 2005.).

Ergela Gladnoš (1920. – 1959.)

Imanje na kojem je osnovana pripadalo je iločkom vlastelinstvu Odescalchi,kasnije Leopoldu Pfeifferu od kojeg ga kupuje vlastelin Branko Lađević i na njemu osniva ergelu. Ergela je bila smještena na Fruškoj Gori, u blizini sela Beška i proizvodila je kvalitetan podmladak. Uzgoj je započeo sa 16 kobila, od kojih su bile 4 arapske polukrvne kobile. Tijekom Drugog svjetskog rata rad ergele je zamro, a završetkom rata 1946. godine obnovljena je kao državna ergela „Fruška Gora“. Ergela je rasformirana 1959. godine. Pojedina grla prodana su zemljoradnicima okolnih sela, a jedan broj grla završio je u ergeli „Vučjak“. Nažalost, onima koji su rasformirali ergelu, žurilo se da ju što prije očiste od „konjskog“ materijala pa su doslovno cijelu ergelu poslali na klaonicu u Italiju. Tradiciju odgoja i ime ove ergele preuzela je i nastavila konjička udruga „Fruška Gora“ – Beška (Čačić, 2005., www.lipicaner.com).

Ergela Inocenc – Dvor (1894. – 1945.)

Osniva ju 1894. godine na svom veleposjedu iločki knez Baltazar III. Odescalchi, na području sjeveroistočno od Šida. Sve do kraja 19.stoljeća ergela je uzgajala isključivo engleske punokrvnjake. 1894. dopremljen je u ergelu 17-godišnji arapski pastuh Ernani s ciljem pripuštanja na furioso kobile koje su i same u sebi imale veliki udio arapske krvi.

Iako su grla iz ovih pripusta bila kvalitetna, nisu uvrštena u arapski uzgoj. Knez Baltazar u cilju uzgoja čistokrvnih arapskih konja, na imanju Višnjevci kod Rume koje je iznajmio obitelji Pfeiffer, osnovao je 1902.arapsku ergelu sa 11 punokrvnih arapskih kobila.

Kasnije je matično stado dopunjavano s kobilama iz wurtemberske kraljevske arapske ergele Weil te iz nekoliko poljskih arapskih ergela. Razvoju njihovog arapskog uzgoja znatno su pomogle uspostavljene obiteljske veze vjenčanjem Livija III. Odeschalchi sa poljskom groficom Zosjom Branicki. Obiteljske veze protezale su se do vlasnika poznatih poljskih arapskih ergela pa čak i do svjetski poznate ergele Slawuta. S poljskim ergelama održavane su dobre veze te su povremeno iz njih dobavljana kvalitetna rasplodna grla. Dobrim uzgojno-selekcijskim radom utemeljen je matični uzgoj od 7 rodova kobila. Isti rodovi činili su osnovu uzgoja tijekom 40 godina djelovanja ergele Inocenc - Dvor. Oko petnaest pastuha koji su djelovali kao opasivači u ergeli, najistaknutiji su Koheilan TV-3 i Kuhaylan Zaid-4 nabavljeni 1925. i 1933. u mađarskoj ergeli Babolna. Uz punokrvnjake u ergeli uzgajani su i različiti snažniji uporabni polukrvnjaci za potrebe u poljoprivredi i za prodaju. U razdoblju od 1920. do 1930. godine uspješno su uzgajani križanci između arapskih polukrvnih pastuha i hladnokrvnih kobila. Grla nabavljana za matično stado i uzgojena u ergeli Inocenc-Dvor bila su prvorazredna, tipični predstavnici arapske pasmine, a istu ocjenu dao je i tadašnji svjetski hipolog Rau. Na stočarskoj izložbi 1937. u Beogradu, pastuh Sadi i kobila Kansa, oboje uzgojeni u ergeli Inocenc - Dvor, ocijenjeni su 1a klasom kao najkvalitetnija izložena arapska grla. Da naglasak u uzgoju nije bio stavljen samo na fenotip, govori i pobjeda pastuha Kadi i kobile Kalga na maratonu od Vukovara do Beograda (255 km) održanom 1926. godine. Kadi je ovu udaljenost prešao za 25 sati i 6 minuta, a Kalga za 25 sati i 49 minuta. Kao potvrda dobro uzgojno-selekcijskog rada ergele, može se istaknuti da je od osnutka do 1942. godine ergela prodala 97 rasplodnih arapskih pastuha. Pastusi su najvećim dijelom prodani u Bosnu i Srbiju, 32 pastuha preuzele su privatne i državne hrvatske ergele, a dio kupuju uzgajivači iz Italije, Poljske, Engleske i drugih susjednih zemalja. Od ukupno prodanih 70 kobila u istom razdoblju, također je znatan dio prodan u druge zemlje. Tijekom Drugog svjetskog rata ergela je pretrpjela velike gubitke, a u listopadu 1943. preseljena je u Austriju. Matično stado ergele dijelom se osulo na putu, a dio koji je 1945. stigao do Bavarske kao ratni plijen preuzimaju američke vojne jedinice. Od tada se Inocenc grlima gubi svaki trag. Tako je 1945. prestala postojati ergela čistokrvnih arapskih konja Inocenc-Dvor, nekada vrlo uspješna hrvatska ergela (Čačić, 2005.).

Ergela Izidorovac (1903. – 1938.)

Osnovao ju je Stjepan Layer, bivši vlasnik ergele Terezino Polje, na imanju Izidorovac, u neposrednoj blizini Lipika.

U ergelu Izidorovac Layer je dopremio dio grla svoje ergele, uglavnom arapa i engleskih punokrvnjaka. Arapski uzgoj u ovoj ergeli nije se održao, nego je sustavno pretopljen engleskim punokrvnjakom (Čačić, 2005.).

Ergela Lipik (1843. - 1956. – 1982. - 1991. -)

1843.godine grof Izidor Janković gradi veliku ergelu na imanju Izidorovac (blizina Lipika). Stjepan Layer iz Virovitice postaje 1906.godine novi vlasnik vlastelinskog dobra, a na dobru je bilo dvadesetak čistokrvnih kobila lipicanske, nonius i angloarapske pasmine te tri pastuha. Staja je bila duga 169 m, široka 10 m, a zidovi su bili debljine 1 m, tu su bili odlični uvjeti za zdrav život konja, a okolo su bile prekrasne livade i šume. Godine 1956. na ergeli je bilo približno 250 grla lipicanaca, noniusa i podmlatka. Budući da je ergela poslovala s gubitkom, Narodni odbor općine Pakrac je donio odluku da se napusti konjogojstvo i pojača govedarstvo. Počela je rasprodaja državnog blaga: matične knjige prenesene su u ergelu Đakovo, a na ergele Kutjevo, Vučjak, Đakovo i Poljoprivredno dobro Osijek otpremljeno je oko 80 konja. Budući da ergela Karađorđevo nije prihvatila veći dio rasplodnog sastava, preostalo je najgore rješenje – konji su prodani u Italiju pod nazivom „konji za klanje“ . 1982. godina bila je godina novog početka. Nakon 25 godina ergela je ponovno obnovljena, prema Ministarstvu poljoprivrede Hrvatske registrirana za „proizvodnju kvalitetnih, rasplodnih konja svih uzgojnih kategorija lipicanske pasmine.“ Matično stado, 3 pastuha i 12 kobila, kupljeno je iz ergele Lipica, a u porijeklu tog matičnog stada, prema matičnim knjigama, nalazilo se 9 pastuha i 7 kobila rođenih u nekadašnjoj lipičkoj ergeli. Uz lipicansku pasminu, na ergeli se nalazio i mali broj arapskih konja. 1991. godine novi život ergele prekinuo je Domovinski rat. 26.rujna 1991. radnici ergele pustili su konje van iz štala, a 27. rujna ergela je bombardirana napalm bombama Od 118 konja, više od 80 ih je odvedeno u Srbiju, 27-35 ubijeno, a ekshumirani su u veljači 1992. Ukradene konje Srbi su pokušali prodati Hrvatskoj, a neke od njih su prodali u Italiju. (http://www.croatianhistory.net.) 2007. Hrvatskoj je vraćeno 66 konja, 25 kobila i 21 pastuh lipicanske pasmine, 20 toplokrvnih konja i dva ponija. Godine 2008. ergela Lipik dobila je ponovno status Državne ergele u sklopu Hrvatskog centra za konjogojstvo – Državna ergela Lipik, 2010. spojena je s Državnom ergelom Đakovo (Čačić, 2005., www.ergela-lipik.org.)

Ergela Našice (1842. – 1900.)

Ergelu je osnovala plemićka obitelj Pejačević koja je posjedovala veliki broj imanja u Slavoniji. Pejačevići su bili visoki vojni i civilni službenici, ali i poznati gospodarstvenici koji su tijekom 18.stoljeća osnovali nekoliko ergela u Slavoniji.

Prema pisanim podacima, arapska ergela u Našicama osnovana je 1842. godine. Ergela se postupno gasila tako da matično stado ergele u 1894. godini broji tek 8 čistokrvnih arapskih kobila. U izvještajima iz 1900. godine ergela se ne spominje te se ista godina smatra godinom prestanka njezinog postojanja (Čačić, 2005.).

Ergela Orlovnjak (1917. – 1944.)

Ergelu Orlovnjak osnovao je Ferdinand Speiser, započevši dva odvojena uzgoja. Jedan je bio uzgoj lipicanske i arapske pasmine, a drugi uzgoj nonius pasmine. U početnom stadu bilo je 6 arapskih kobila iz ergele Višnjevac u Srijemu. Arapski uzgoj se postupno gubi, odnosno pretopljen je s drugim pasminama koje su se uzgajale u ergeli (Čačić, 2005.).

Ergela Ovčara (1926. – 1944.)

Ergela se nalazila oko 11 km zračne linije jugozapadno od Osijeka, odnosno u blizini ceste koja izravno spaja gradove Osijek i Đakovo, na istoimenoj čepinskoj pustari koja je bila dio vlastelinstva obitelji Adamović. Osnovao ju je 1926. godine Felix Pfeiffer sa arapskim punokrvnim grlima dopremljenim iz iločke ergele Inocenc-Dvor. Drugi svjetski rat uzrokovao je gubitak velikog broja grla iz ergele i prestanak postojanja (Čačić, 2005.).

Ergela Retfala (početak 19.stoljeća – kraj 19.stoljeća)

Ergela je osnovana postupno. Imanje na kojem su bili dvorac i staje bilo je u vlasništvu obitelji Pejačević, kojim u to vrijeme upravlja Sigmund I. Pejačević. Sigmund je bio vrlo dobar prijatelj sa Husein-begom Gradaščevićem, poznatim i pod imenom „Zmaj od Bosne“, koji je kao emigrant boravio u osječkom dvorcu obitelji Pejačević. Budući da su i Sigmund i Husein bili ljubitelji konja, smatra se da je ergelski uzgoj započeo njihovom suradnjom.

Ipak, postoji i velika vjerojatnost da je uzgoj arapskih konja već postojao u ovoj ergeli uzimajući u obzir da je obitelj Pejačević u to vrijeme već imala arapske ergele na drugim lokacijama. Nakon agrarne reforme, imanje je razdijeljeno u nekoliko dijelova, a time ergela Retfala prestaje postojati (Čačić, 2005.).

Ergela Ruma (oko 1800. – 1922.)

Na rumskom posjedu, koji je od polovice 18.stoljeća pripadao obitelji Pejačević, djelovala je jedna od naših najstarijih i najvećih ergela. Ergela je bila smještena na prostoru Petrovog Dvora s dobrim pašnjacima i ispustima. Arapski konji uvode se u uzgoj 1832. dopremanjem arapskih kobila iz ergele Husein-bega Gradaščevića.

Prema pisanim podacima, u prvoj polovici 19.stoljeća ergela broji oko 200 grla arapskog porijekla. Oko 1850. ergela Ruma se sastojala od četiri samostalna uzgoja: arapski, englesko-arapski, engleski punokrvni i polukrvni. Arapske kobile kontinuirano su pripuštane pod engleske punokrvne pastuhe, tako da se arapski uzgoj u ergeli polako gasi. Agrarnom reformom rumsko je vlastelinstvo razdijeljeno 1920., a ergela je rasformirana 1922. godine (Čačić, 2005.).

Ergela arapskih konja Šargo (1998. - ?)

Ergela je osnovana u mjestu Čađavica, 14 km sjeveroistočno od grada Slatine prema rijeci Dravi. Osnivač i vlasnik ergele bio je Živko Bošnjak. Početno matično stado ergele činila su grla postupno nabavljana u ergeli arapskih konja Višnjica. Veći broj čistokrvnih pastuha i kobila bilo je uvezeno iz Mađarske (Čačić, 2005.).

Ergela Tenja (1884. – 1925.)

Bila je smještena na sjeveroistočnom rubu naselja Tenje smještenog oko 8 km zračne linije jugoistočno od Osijeka. Ergela je, kao i susjedna imanja, pripadala vlasništvu obitelji Adamović. Iz ove ergele potječe arapska kobila Rendes, rođena 1847., a kupljena iza 1860.godine za matično stado vukovarske lipicanske ergele grofa Eltza, osnovane 1871.godine. Kobila Rendes pramajka je lipicanskih kobila koje danas prepoznajemo pod imenima Zenta i Krabbe (Čačić, 2005.).

Ergela Terezino Polje (1860. – 1903.)

Ergela Terezino Polje bila je smještena na južnoj strani rijeke Drave, sjeverno od grada Virovitice. Ergela je uzgajala više pasmina; arapsku, englesku punokrvnu, lipicansku i druge. Cilj ergele bio je uzgoj jahaćih remontnih konja za prodaju. Tako je u 1860.godini, koja se smatra i godinom osnutka, u ergeli bilo 56 anglo-arapskih kobila.

Ipak do godine 1903. naglasak u uzgoju je bio na arapsku pasminu konja, a od te godine ergela postupno prelazi na uzgoj masivnijih engleskih punokrvnjaka. Iste godine ergela se seli u Izidorovac pokraj Lipika (Čačić, 2005.).

Ergela Terezovac (1700. – 1923.)

Ergela se nalazila na starom veleposjedu plemićke obitelji Janković u Terezovcu (općina Suhopolje). Ovo je poslije đakovačke, najstarija hrvatska ergela. Među grlima početnog matičnog stada kobila, nalazila su se i arapska grla, ali se kao čisti uzgoj nisu održala (Čačić, 2005.).

Ergela Virovitica (1810. – oko 1918.)

Ergela je osnovana sa križancima porijeklom od sedmogradskih, arapskih i engleskih konja. Pasmine u ergeli nisu se odvojeno uzgajale, a kasnije su uvedene još lipicanska i hanoveranska pasmina (Čačić, 2005.).

Ergela Višnjevci (1895. – 1910.)

Bila je smještena u blizini sela Radinci, pokraj Rume, kao sastavni dio iločkog veleposjeda knezova Odeschalchi koji su u tom području već imali arapsku ergelu Inocenc-Dvor. U drugoj polovici 19.stoljeća imanje Višnjevci je dano u dugogodišnji zakup ocu Karlu, a kasnije sinu barunu Leopoldu Pfeifferu. Početno matično stado činilo je 12 polukrvnih arapskih kobila kupljenih 1895.godine u mađarskoj ergeli Magvarovar, u vlasništvu baruna Kuffnera. U kasnijim godinama iz iste ergele dopremljeno je još nekoliko grla. U 1896. za ergelu je nabavljeno još 12 punokrvnih arapskih kobila i 2 pastuha iz njemačke kraljevske arapske ergele Weil. Iz iste ergele 1899.godine dopremljeno je još arapskih kobila i pastuh Massoud. Potomstvo dopremljenih weilskih grla također je bilo izuzetne vanjštine. Od korištenih 8 pepinjera u ergeli Višnjevci, najznačajniji su bili arapski pastuh Dukaten (kasnije nazvan po ocu Amurath), rođen 1892., koji je nakon 9 godina pripuštanja u ergeli bio ponovno prodan matičnoj ergeli Weil za pepinjera. Drugi značajan pastuh je originalni arapski pastuh Dzeilan, rođen 1886. u Egiptu. Kao pepinjer djelovao je dugi niz godina u poljskoj ergeli Chrestow, a u 1906. dopremljen je u ergelu Višnjevci. Dzeilan je pripuštan na kobile u ovoj ergeli, ali i na arapske kobile Inocenc-Dvor. U cilju podizanja kvalitete uzgoja barun Pfeiffer je svake godine po nekoliko najkvalitetnijih kobila otpremao na pripust u mađarsku arapsku ergelu Babolna. Grla uzgojena u ovoj ergeli najkvalitetniji su dio arapskih ergela Inocenc-Dvor i

Vrbik. Pastusi iz višnjevačke ergele kao rasplodnjaci djelovali su i u europskim ergelama kao što su ergela Weil, Trakenhnen i druge.

U svom kratkom postojanju od svega 15 godina ergela Višnjevci ostavila je veliki trag u arapskom uzgoju i općenito konjogojstvu na tlu Hrvatske i šire. Barun Pfeiffer je iz obiteljskih odnosa, a smatra se i zbog pojave mjesečne sljepoće, preselio cijelu ergelu u mađarsku županiju Zala gdje rasprodaje manji broj grla. Najkvalitetnija grla koja je zadržao, otprema u Rijeku s namjerom da nastavi uzgoj arapskih konja na imanju u Brazilu. Nažalost, brod je sa svim grlima i matičnim knjigama potonuo na putu. Tako je najkvalitetnija arapska genetika višnjevačke ergele završila na dnu oceana (Čačić, 2005.).

Ergela arapskih konja Višnjica (1970. – 2009.)

Stručnjaci zaposleni u IPK Osijek inicirali su uzgoj arapskih konja u okviru RJ Višnjica koja je raspolagala sa 3000 ha obradivih površina. Uzgoj je započeo sa dvije arapske kobile dopremljene iz bosanske arapske ergele Borike. Nakon toga uslijedilo je još nekoliko uvoza arapskih grla za matično stado ergele, također iz ergele Borike. Stručni nadzor od samog početka uzgoja bio je od strane nekadašnjeg Centra za selekciju konja Đakovo, a kasnije se u podizanje kvalitete uzgoja uključuju još Centar za reprodukciju u stočarstvu Hrvatske, Poljoprivredni institut Križevci i nekadašnji Poljoprivredni centar Hrvatske. Cilj ergele Višnjica bio je uzgajati grla visoke genetske vrijednosti i ljepote za izvoz na inozemno tržište, vrhunske odabrane pastuhe distribuirati u zemaljski uzgoj, uzgajati vrhunska trkaća grla i sudjelovati u održavanju utrka te uzgajati konje za potrebe turizma i rekreacije. Vrlo brzo nakon utemeljenja, uzgoj ergele Višnjica bio je jako cijenjen u granicama čitave nekadašnje Jugoslavije, a izvezena grla ocijenjena su kao vrhunski jahaći konji. Grla uzgojena u ergeli ostvarivala su niz pobjeda na domaćim hipodromima. Posljednjih godina prije prestanka djelovanja, ergela nije bila aktivna u trkaćem sportu, ali grla uzgojena u ergeli koja su u privatnom vlasništvu još uvijek se pojavljuju na hrvatskim hipodromima. Ujedno, najveći dio uzgoja u Republici Hrvatskoj potječe iz ove ergele. Domovinski rat ostavio je traga i na višnjičku ergelu. 1991.godine, početkom agresije na Hrvatsku, ergela je preseljena u Koprivnicu gdje je smještena u objekte vojarne. U koprivničkoj vojarni boravi do početka ljeta 1992.godine, kada se vraća u matične štale. Zbog promjene okolišnih i hranidbenih čimbenika, kondicijsko stanje značajno je bilo poremećeno. Također, za vrijeme boravka u Koprivnici, dogodio se veliki broj pobačaja.

Kada je 2007. građevinski poduzetnik Branko Perković kupio većinski dio ergele, iselio je arapske konje, a u štale uselio američke western konje. Iako u Višnjici ima dovoljno mjesta i za arapske i western konje,arapi su morali biti rasprodani zato što ih Perković ne želi. On je to i potvrdio u razgovoru, obrazlažući da arapi više nikada neće živjeti na Višnjici i neće se tamo uzgajati. Objasnio je taj svoj kruti stav isključivo komercijalnim vrednovanjem arapskih konja: „Oni nisu traženi na tržištu, skupi su za održavanje, a ne donose nikakvu zaradu, a divljeg su i opasnog temperamenta pa ih ne mogu jahati djeca.“ Zato su se dio radnika, uprave i njihovi poznanici i prijatelji priključili super rasprodaji arapa, koju je vlasnik Perković najintenzivnije odradio u 2008. godini pa su ih pokupovali i realno i fiktivno te ih drže u svojim štalama u okolnim selima, u Kutini, Vinkovcima, Gradiški, čekajući trenutak njihovog povratka na Višnjicu. Ergela je u 39 godina svog djelovanja bila nositelj uzgoja arapskih konja u Hrvatskoj (Čačić, M. 2005.).

Ergela Vrbik (1922. - ?)

Ergelu Vrbik osnovao je Gustav Reisner 1922.godine na istoimenom imanju u blizini naselja Laslovo. Uzgoj je započeo s dvije arapske kobile, Rebeka i Sarah, nabavljene u ergeli Višnjevci. Iste kobile služile su i u radne svrhe. Nakon što se potomstvo ovih kobila značajno povećalo, ergela je premještena na imanje Adamovac. U ergeli su ponajviše pripuštani državni pastusi i u manjem broju pastusi vlastitog uzgoja. Uz arapske pastuhe u ergeli je nekoliko pripusnih sezona korišten i lipicanski pastuh Conversano. Od ovog pastuha u ergeli je ostao samo jedan potomak, kobila Thais I., pastuh Amurath, sin ove kobile, pripuštanje u ergeli 1936.godine, ali je njegovo potomstvo i potomstvo njegove majke 1947.godine uvršteno u ergelu noniusa tako da su ergelu činila samo čistokrvna arapska grla. Iste godine u ergeli je 31 rasplodna kobila, 4 pastuha , 21 grlo ženske i 8 grla muške omadi. Uzgoj ergele činila su samo 2 roda, rodovi Sarah i Rebeka s kojima je uzgoj i započeo. Omjer grla ova dva roda u ergeli nije bio jednak. Kobila Rebeka je doživjela dob od preko 25 godina, bila je vrlo plodna i oždrijebila je više potomaka od kobile Sarah, također je Rebekino potomstvo bilo ne samo plodnije, nego i fenotipski kvalitetnije (Čačić, 2005.).

Ergele danas

Ergela Bonata Arabians

Ergela se nalazi u mjestu Sveti Đurađ, pokraj Virovitice, na imanju od 15 hektara pašnjaka i šume. U ergeli se uzgajaju isključivo punokrvni arapski konji.

Na imanju se nalazi 18 boksova s kupaonicom za konje, koral za lonžiranje i sjenik. U okviru ergele u veljači, 2015. godine osnovan je Konjički klub „Bonata Arabians Sport“ koji građanima omogućuje pohađanje škole jahanja, za učenike školu u prirodi, terenske nastave i izlete i na taj način potiče interes javnosti za konje i konjički sport. Veoma su uspješni na međunarodnim izložbama punokrvnih arapskih konja. 8.ožujka 2015. rođeno je muško ždrijebe Giuliano čime je nastavljen uspješan rad na uzgoju i selekciji konja ove plemenite pasmine konja. Posebnu važnost ovom događaju daje činjenica da je Giuliano potomak WH Justicea, jednog od najtrofejnijih arapskih pastuha danas u svijetu, s kojim je parena kobila Tamna u vlasništvu ergele. Uz Giulianova oca, Juliana, također u vlasništvu „Bonata Arabians“, fond ergele sada je obogaćen drugim grlom koje potječe od trenutno svjetski najpoznatijeg pastuha arapske pasmine, koji na najvažnijim natjecanjima u Europi i Americi slovi kao „otac šampiona“ (www.virovitica.info, www.radioslatina.hr, www.icv.hr.).

Konjički klub „Ramarin“ (Ranč „Marin“)

Ranč „Marin“ izgrađen je po svim europskim standardima. U sklopu ranča nalazi se štala s boksovima za 20 konja, ograđeno imanje za školu jahanja i treninge, veliki ograđeni prostor za slobodno kretanje i ispašu konja. Izgrađena je staza za utakmice u preponskom jahanju, dva manja vanjska boksa za kobile i ždrebad te silos za zrnatu hranu i hala za sijeno. Konjički klub osnovan je 2008.godine na inicijativu grupe zaljubljenika u konje i konjički sport te danas broji svojih 26 članova. Glavni cilj je promicanje konjičkog sporta u svim njegovim oblicima, okupljanje i poduka u jahanju djece, mladeži i odraslih, organiziranje i provođenje redovitih treninga članova radi priprema natjecanja kao i organizacija te sudjelovanje u istim, skrb o zdravstvenoj zaštiti konja i članova kluba, provođenje programa rehabilitacijskog jahanja i suradnje s ostalim klubovima u zemlji i inozemstvu.

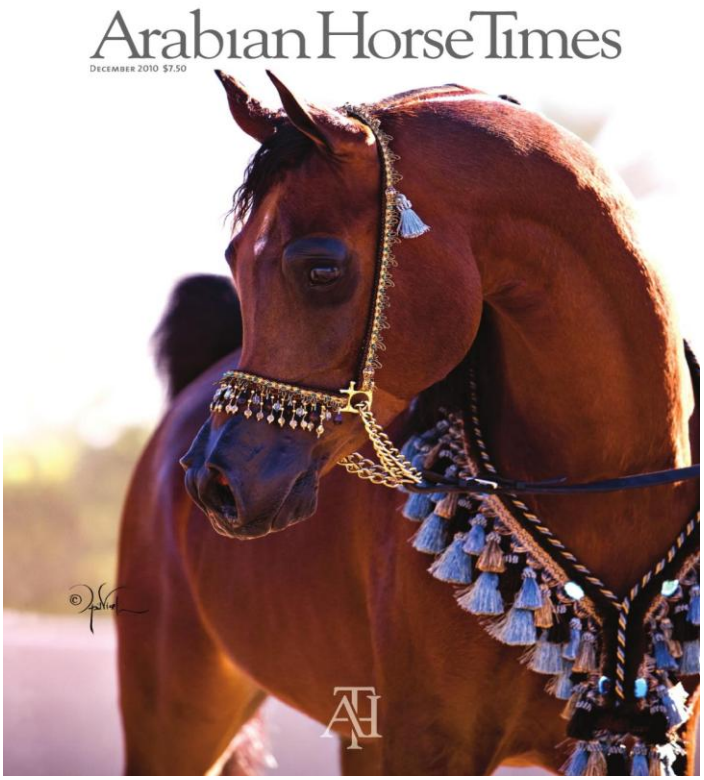
Kroz svoj rad svakodnevno potiču etičke vrijednosti bavljenjem konjima i ljubav prema njima. Trakehneri, arapski konji, mađarski kasač i holstein pasmine su konji koje za svoje aktivnosti imaju na raspolaganju (www.rancmarin.com).

7. EKSTERIJER I INTERIJER ARAPSKE PASMINE

Ljepota arapskog konja je u očima onoga koji ga promatra. Daniel C. Gainey, bivši predsjednik rodovnog registra u Americi, za arapskog konja kaže da je on gracioznost, brzina, izdržljivost, konformacija i inteligencija. Još više, on je ljubav, simpatija, hrabrost, ljepota, prijateljstvo i odanost. Sretan je onaj koji posjeduje arapskog konja, osobito ako je dovoljno mudar da zna cijeniti vezu s takvim konjem. Major Roger D. Upton, u svojoj knjizi „Newmarket and Arabia“ napisanoj 1873.godine ovako je opisao arapskog konja: „Građa arapskog konja tako je savršena da se ništa ne može dodati ni oduzeti: on ima oblik temeljen za upotrebljivost. Prostor za sjedenje jahača taman je dovoljan i odmah ga postavlja u pravilan položaj, stoga nosi težinu na onom dijelu koji je najprikladniji. Ostali dio okvira građen je kako to nalažu sile progresije. Priroda, nepogrešivi umjetnik, niti ovdje nije učinila pogrešku, a čovjek svojim intervencijama nije dobio prilike da ga pokvari.“ Arapski konj pripada skupini kasnozrelih konja. Potpuno dozrijevaju s pet do šest godina, međutim dugo su sposobni za rasplod i dugo žive. Kod odabira grla za rasplod pazi se na skladnost tijela i pokreta te na plemenit izgled. Za arapskog konja karakterističan je kvadratičan okvir. Okvir je definiran omjerom dužine trupa od ramenog zgloba do sjedišne kvrge i visine životinje. Plemenitost konja očituje se ponajprije na glavi.

Glava i vrat

Glava arapskog konja izrazito je lijepa i plemenita. Ima oblik trokuta koji se naglo sužava prema maloj i finoj gubici, tako maloj da obično stane u dlan ruke. Usne su mu fine i tanke. Donja usna mora biti kraća od gornje, a brada što manja. Profilna linija glave je ravna ili malo konkavna, odnosno štukasta. Nosnice su dugačke, tanke i fino izvijene prema gore i prema van, a u akciji ili kada je konj uzbuđen mogu se ekstremno proširiti. Oči su velike i sjajne, jako razmaknute, gledano po uzdužnoj osi usađene su bliže sredini glave. Zanimljivo je istaknuti da se razmak između vrha glave i vrha očiju razlikuje oko 3 cm od razmaka između donjeg kapka i vrha nosnice. Rub očnih kapaka mora biti ovalan bez uglova, karakteristične crne boje, dugih trepavica. Vilične kosti jako su razmaknute u predjelu ždrijela, što sprječava pritisak na dušnik i omogućava životinji lakše disanje u trku. Uši su u pastuha manje, dok su u kobila primjerene veličine, šiljate, simetrične, uspravno usađene. Općenito, glava mora biti suha, mora odavati inteligenciju, hrabrost i otmjenost. Vrat je srednje dugačak, izvijen i srednje visoko nasađen.

Slika 3. Arapski konj (https://image.isu.pub)

Prednji dio trupa i prednje noge

Greben je naglašen, odnosno visok i kratak, lopatica duga, koso položena. Nadlaktica široka, duga i mišićava. Cjevanica kratka, tetive suhe i izražajne. Karpalni zglobovi dobro izraženi. Kopita relativno velika, okrugla, široka i niska u predjelu pete. Gledano sprijeda, noge moraju biti međusobno paralelne. Gledano sa strane moraju biti ravne, usmjerene prema naprijed.

Stražnji dio trupa i stražnje noge

Sapi ravne do horizontalne. Gledano straga lijepo zaobljene s visoko nasađenim repom, jedna od osobitosti arapskog konja je prirodno visoko nošen rep. Gledano odostraga noge moraju biti paralelne, a kopita gledaju pravo naprijed.

Visina i masa

Visina u grebenu iznosi 148 do 155 cm. Premda je araber mišićav konj nije teži od 500 kg, tjelesna masa uglavnom se kreće od 350 do 450 kg.

Boja

Najčešće su sivci, ali ima dorata, alata i vranaca s bijelim znakovima. Nikada nisu šareni ili palomino, ali se često nađu crvenkaste i crne točkice na starijim sivcima. Postoje pastrvasti sivci, točkica crvena do smeđa i muhasti sivci, crna točkica. Najčešće bijele oznake su na glavi. Na nogama se nalaze sve bijele oznake od krune do visoke čarape.

Kretanje arapskog konja

Poznat je po dobro koordiniranoj, slobodnoj, elegantnoj i prirodno uravnoteženoj akciji. Akcija prednjih nogu mora biti slobodna u ramenu i koljenu što daje dug, izdašan korak. Impulsi iz kukova i koljena dovršavaju uravnoteženu i ponositu akciju ovog konja. Koraci moraju biti jasno definirani, a ne s primjesama tölta.

Interijer

Arapski konj je već stoljećima poznat po velikim rezervama snage i sposobnosti podnošenja teških uvjeta u pustinjskom podneblju. Izvanredno izdržljiv, inteligentan i otporan konj, poznat po vatrenoj ćudi i veoma temperamentan, a istovremeno nježan i psihički stabilan. Njegova snaga i izdržljivost daju mu prednost nad ostalim pasminama u disciplinama kao što su utrke izdržljivosti. Arapi kažu da su najizdržljiviji dorati, najbrži alati, s vatrenom krvi vranci, a blagoslovljeni bijelci. Araber se razlikuje od ostalih pasmina konja i po tome što ima 17 rebara, 5 umjesto 6 slabinskih pršljenova i 16 repnih umjesto 18.

Kobila nosi ždrijebe koji dan duže od ostalih konja (može i preko 340 dana). Dugog su vijeka i prosječna starost im je 25 do 30 godina života. Pastusi se mogu koristiti u priplodu i do 25.godine života.

8. UPORABA ARAPSKIH KONJA

Arapski konj sudjelovao je u formiranju gotovo svih toplokrvnih pasmina konja. Njegova krv može se naći i kod hladnokrvnjaka. U ponekim uzgojima poslužio je kao meliorator uzgoja (bosansko-brdski konj). Služio je i služi kao oplemenjivač ostalih pasmina. To je jahaći konj poznat po svojoj izdržljivosti, skromnosti u prehrani i ljepoti. Nemoguće je zamisliti natjecanja u daljinskom jahanju bez arapskog konja ili konja koji sadrži arapsku krv. U svijetu (Poljska, Italija, Iran, Irak, Kuvajt, Egipat itd.) popularne su galopske utrke arapskih konja koje privlače veliku pažnju, ponegdje i veću nego utrke engleskih punokrvnih konja (Kuvajt). Ovi konji su poznati po gracioznosti i eleganciji pokreta u galopu. Uglavnom se koriste za utrke, osobito na duge staze, dresuru, preponsko jahanje, rekreacijsko jahanje i poboljšavanje drugih pasmina. Također, u svijetu se održavaju natjecanja u ljepoti arapskih konja koja su vrlo atraktivna. U Hrvatskoj se arapski konji redovito natječu u daljinskom jahanju i galopskim utrkama. Daljinsko jahanje sportska je konjička disciplina u kojoj je cilj projahati označenu stazu u prirodi u što kraćem vremenu te nakon toga uspješno proći veterinarski pregled. Pregledom treba ustanoviti da je konj u takvom stanju da ga je moguće bez posljedica po njegovo zdravlje odmah nastaviti jahati. Svugdje u svijetu daljinsko jahanje razvija se najbrže od svih konjičkih sportova Svjetske konjičke federacije (FEI) i ima sve više pristaša. (Šebalj, 2015.) Daljinsko jahanje kao organizirana aktivnost prvo se razvilo u SAD-u po uzoru na europsku vojnu konjicu (posebno poljsku i rusku) i njihov program uzgoja konja kada su kao test sposobnosti konji morali, noseći teret od 140 kg, proći 160 km u jednom danu. Službeno se smatra da je daljinsko jahanje postala sportska disciplina 1950. godine kada je Wendell Robie jahao iz Nevade u Kaliforniju stazom Pony Expressa i završio je u roku manjem od 24 sata. U Europi se ova disciplina počela razvijati od 1960.godine. To je jedna od najmlađih disciplina u Hrvatskoj, razvija se zadnjih desetak godina, a broj natjecatelja i konja je u stalnom porastu. Svake godine održe se dva natjecanja: Prvenstvo Hrvatske i Croatia Cup. Prvo natjecanje u daljinskom jahanju održano je 2006. godine (http://konjicki-savez.hr).

Slika 4. Daljinsko jahanje (http://www.agroklub.com)

Slika 5. Veterinarski pregled nakon natjecanja (http://www.konjicki-savez.hr)

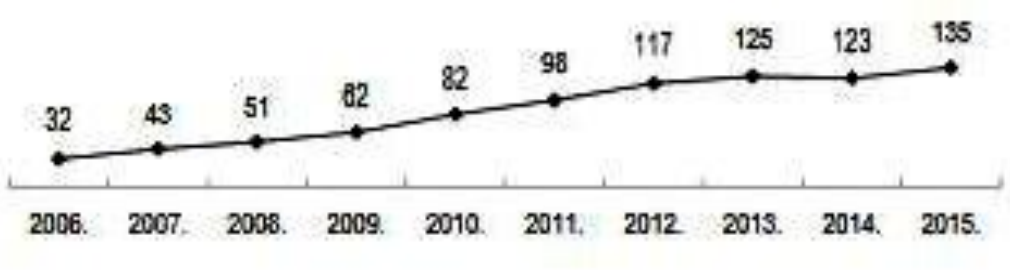
9. IZVJEŠĆE HPA O BROJNOM STANJU ARAPSKEPASMINE U HRVATSKOJ (2015.)

Arapski punokrvnjak

Tablica 4. Broj grla arapskog punokrvnjaka prema kategoriji (HPA, 2016.)

Kategorija	**Broj grla**
Rasplodni pastusi	19
Kastrati	4
Rasplodne kobile	33
Pastusi	16
Kobile	21
Muška omad – trogodišnja	3
Muška omad – dvogodišnja	8
Muška omad – jednogodišnja	5
Ženska omad – trogodišnja	5
Ženska omad – dvogodišnja	5
Ženska omad – jednogodišnja	5
Muška ždrebad	5
Ženska ždrebad	6
Ukupno	**135**

Grafikon 1. Broj grla arapskog punokrvnjaka u razdoblju od 2006. do 2015.godine (HPA, 2016.)

U posljednjem desetljeću došlo je do porasta broja grla arapskog punokrvnjaka za više od četiri puta.

Tablica 5. Broj grla i vlasnika arapskog punokrvnjaka po županijama (HPA, 2016.)

Županija	**Broj grla**	**Broj vlasnika**
Bjelovarsko-bilogorska	2	2
Brodsko-posavska	2	2
Istarska	4	4
Karlovačka	1	1
Koprivničko-križevačka	3	2
Krapinsko-zagorska	1	1
Ličko-senjska	6	1
Osječko-baranjska	36	8
Požeško-slavonska	15	5
Primorsko-goranska	8	6
Sisačko-moslavačka	23	12
Splitsko-dalmatinska	2	1
Šibensko-kninska	5	2
Virovitičko-podravska	21	8
Vukovarsko-srijemska	1	1
Zagrebačka i Grad Zagreb	5	4
Ukupno	**135**	**60**

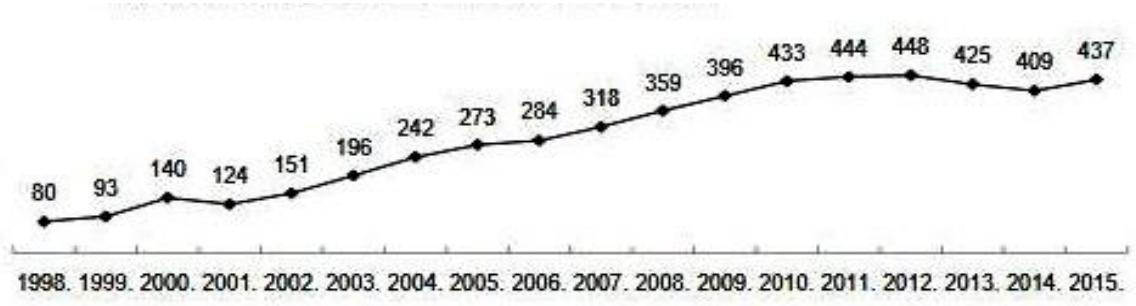
Najveći broj grla arapskog punokrvnjaka nalazi se na području Osječko-baranjske županije.

Arapski konj

Tablica 6. Broj grla arapskog konja prema kategoriji (HPA, 2016.)

Kategorija	**Broj grla**
Rasplodni pastusi	54
Kastrati	56
Rasplodne kobile	116
Pastusi	61
Kobile	61
Muška omad – trogodišnja	6
Muška omad – dvogodišnja	12
Muška omad – jednogodišnja	11
Ženska omad – trogodišnja	13
Ženska omad – dvogodišnja	10
Ženska omad – jednogodišnja	13
Muška ždrebad	12
Ženska ždrebad	12
Ukupno	**437**

Grafikon 2. Broj grla arapskog konja u razdoblju od 1998. do 2015. godine (HPA, 2016.)

U razdoblju od 1998. do 2015. godine broj arapskih konja povećao se za više od pet puta.

Tablica 7. Broj grla i vlasnika arapskog konja po županijama (HPA, 2016.)

Županija	**Broj grla**	**Broj vlasnika**
Bjelovarsko-bilogorska	33	20
Brodsko-posavska	2	2
Dubrovačko-neretvanska	1	1
Istarska	16	13
Karlovačka	4	5
Koprivničko-križevačka	3	3
Krapinsko-zagorska	8	6
Ličko-senjska	1	1
Međimurska	5	1
Osječko-baranjska	40	16
Požeško-slavonska	5	3
Primorsko-goranska	52	13
Sisačko-moslavačka	166	61
Splitsko-dalmatinska	6	3
Šibensko-kninska	11	4
Varaždinska	2	1
Virovitičko-podravska	24	17
Vukovarsko-srijemska	4	3
Zagrebčka i Grad Zagreb	54	37
Ukupno	**437**	**210**

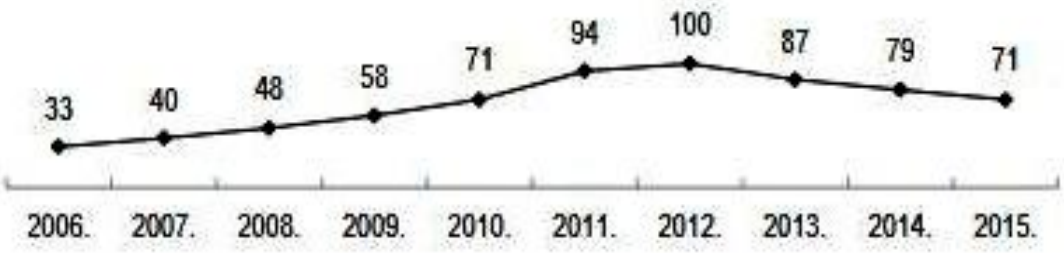
Područje s najviše zastupljenih grla arapskog konja je Sisačko-moslavačka županija.

Araber

Tablica 8. Broj grla arabera prema kategoriji (HPA, 2016.)

Kategorija	**Broj grla**
Rasplodni pastusi	6
Kastrati	10
Rasplodne kobile	20
Pastusi	7
Kobile	17
Muška omad- trogodišnja	-
Muška omad – dvogodišnja	-
Muška omad – jednogodišnja	2
Ženska omad – trogodišnja	2
Ženska omad – dvogodišnja	1
Ženska omad – jednogodišnja	2
Muška ždrebad	2
Ženska ždrebad	2
Ukupno	**71**

Grafikon 3. Broj grla arabera u razdoblju od 2006. do 2015.godine (HPA, 2016.)

U posljednjih deset godina broj grla arabera se udvostručio.

Tablica 9. Broj grla i vlasnika arabera po županijama (HPA, 2016.)

Županija	**Broj grla**	**Broj vlasnika**
Bjelovarsko-bilogorska	7	6
Brodsko-posavska	2	2
Dubrovačko-neretvanska	3	1
Istarska	2	2
Koprivničko-križevačka	5	3
Krapinsko-zagorska	1	1
Ličko-senjska	1	1
Osječko-baranjska	5	5
Primorsko-goranska	1	1
Sisačko-moslavačka	11	6
Splitsko-dalmatinska	2	2
Šibensko-kninska	7	1
Virovitičko-podravska	8	9
Vukovarsko-srijemska	5	4
Zagrebačka i Grad Zagreb	11	9
Ukupno	**71**	**53**

Broj grla arabera najveći je na području Sisačko-moslavačke županije te Zagrebačke i grada Zagreba. Iz navedenih tablica vidljiv je veliki porast broja grla arapske pasmine konja što ujedno znači i porast interesa ljudi koji će razvijanjem sporta i ostalih aktivnosti svake godine biti sve veći.

10. PERSPEKTIVE KONJOGOJSTVA

Krajem 20. stoljeća u Hrvatskoj započinje revitalizacija uzgoja te uz populacije izvornih pasmina započinje uzgoj konja namijenjenih za sport i rekreaciju. Uzimajući u obzir trendove u posljednjem desetljeću, može se pretpostaviti da će u budućnosti broj grla izvornih hladnokrvnih pasmina stagnirati te da će njihova uloga biti značajna u očuvanju biološke raznolikosti parkova prirode, rekreaciji, tradicijskoj kulturi i folkloru. Ostale, uglavnom toplokrvne pasmine i uzgojni tipovi, prvenstveno lipicanac, hrvatski toplokrvnjak i hrvatski sportski konj, ali u zadnje vrijeme i arapski konj, čija je namjena u rekreaciji i sportu i dalje će brojčano rasti. „Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine i uzgojne tipove konja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine“. Ovaj Program izradilo je Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske, a u njegovoj izradi sudjelovali su: Hrvatska poljoprivredna agencija, Agronomski fakultet u Zagrebu, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Hrvatski konjički savez, Hrvatska udruga uzgajivača športskih konja i Udruga uzgajivača konja hrvatski toplokrvnjak.

Ciljevi Programa

Općeniti cilj je pomoć sprječavanju stagnacije i unaprjeđenju kvalitete uzgoja konja pojedine pasmine te pomoć organizaciji i natjecanjima u konjičkom sportu, a odnosi se na: unaprjeđenje uzgoja konja pojedine pasmine navedene u ovom Programu; unaprjeđenje uzgojno-selekcijskog rada konja pojedine pasmine navedene u ovom Programu -održavanje postojećeg trenda porasta broja konja u Republici Hrvatskoj; održavanje i povećanje količine i kakvoće (populacije) grla pojedine pasmine konja navedene u ovom Programu; transparentno financijsko podupiranje organizacije i održavanja konjičkih natjecanja u nekoliko disciplina konjičkog sporta koje se zasad održavaju u Republici Hrvatskoj, sukladno propozicijama natjecanja koje su opisane u aktima Nacionalnih sportskih saveza u domeni konjičkog sporta; financijsko podupiranje uzgojno-selekcijskog rada uzgojnih udruga, uzgojnih organizacija i ustanova u domeni sportskog konjogojstva.

Pasmine i uzgojni tipovi konja obuhvaćeni ovim programom: Hrvatski športski konj, Hrvatski toplokrvnjak, Alkar, Hrvatski kasač, Arapski konj, Engleski punokrvnjak, Arapski punokrvnjak, Gidran i Haflinger.(Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine i uzgojne tipove konja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, 2015.). Program uzgoja konja u posljednjem desetljeću obuhvaća uzgoj arapskog punokrvnjaka, iz čega je vidljivo da je ta pasmina konja od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku.

11. ZAKLJUČAK

Kroz povijest arapski punokrvnjaci prožimali su se u većem ili manjem broju na današnjem području Republike Hrvatske. Prvi dolazak najstarije pasmine konja bio je za vrijeme Osmanskog carstva i najezde Turaka. Tada je ta pasmina oplemenjivala postojeće konje na prostoru Hrvatske bez organiziranog plana uzgoja. Organizirani uzgoj počine konja počinje od 18. stoljeća izuzet je samo biskupska ergela u Đakovu. Uzgoj arapskih konja provodio se u brojnim privatnim veleposjedničkim ergelama; Ergela Čepin, Ergela Donji Miholjac, Ergela Đakovo, Ergela Gladnoš, Ergela Inocenc – Dvor, Ergela Izidorovac, Ergela Lipik, Ergela Našice, Ergela Orlovnjak, Ergela Ovčara, Ergela Retfala, Ergela Ruma, Ergela arapskih konja Šargo, Ergela Tenja, Ergela Terezino Polje, Ergela Terezovac, Ergela Virovitica, Ergela Višnjevci, Ergela arapskih konja Višnjica i Ergela Vrbik. Danas su sve te ergele nestale, ali iz čega je vidljivo da su one bile koncentrirane na prostoru Istočne Hrvatske. Broj arapskih konja u Hrvatskoj porastao je u posljednjem desetljeću zaviše od četiri puta. Danas u uzgoju arapske pasmine konja aktivni su privatni uzgajivači te Ergela Bonata Arabians i Konjički klub „Ramarin“. Porastu broja uvelike pridonosi razvoj daljinskog jahanja u kojem je ova pasmina prikladnija. Važnost ove pasmine konja velika je za Hrvatsku te je stoga uvrštena u „Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine i uzgojne tipove konja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine“.

12. LITERATURA

1.Čačić, M. (2005.): Matična knjiga arapskih konja Republike Hrvatske, Hrvatski stočarski centar, Zagreb.

2. Čačić, M. (2005.): Arapski konji – djeca vjetra, Aura, Sisak.

3. Čačić, M., Korabi, N., Čurik, I., Baban, M. (2006.) : Analiza stanja uzgoja arapske pasmine konja u Republici Hrvatskoj, Zagreb.

4. Hrvatska Poljoprivredna Agencija (HPA) (2016.): Konjogojstvo, Križevce. 2016.

5. Šebalj, G. (2015.): Uporabna vrijednost arapskog konja u daljinskom jahanju, završni rad, Križevci.

6. Žiga, E., Telalbašić, R., Rahmanović, A. (2008.): Borički arapski konj-zbornik radova, Sarajevo/Zagreb.

7.http://www.rancmarin.com/o-nama/ (3.6.2016.)

8.http://konj.forumotion.net/t66-arapski-konj (3.6.2016.)

9.http://poljoinfo.com/showthread.php?2950-Arapski-konji (3.6.2016.)

10. http://www.ergela-lipik.org/content/povijest-ergele (15.7.2016)

11. http://amani-el-arab.de/arabische_linien.htm (15.7.2016.)

12. http://www.sinoanarabians.com/en-strains.html (15.7.2016.)

13. http://www.lipicaner.com/?page_id=626 (28.7.2016)

14. http://www.croatianhistory.net/etf/lipikh.html (8.8.2016.)

15. http://www.croatianhistory.net/etf/lipizz.html (8.8.2016.)

16.http://www.hpa.hr/wp-content/uploads/2014/07/100godinaradaustocarstvu-manji.pdf (20.8.2016.)

17.http://konjicki-savez.hr/?p=103 (20.8.2016.).

18.http://virovitica.info/stigla-prinova-na-viroviticku-ergelu-punokrvnih-arapskih-konja-bonata-arabians/ (30.8.2016.)

19. http://www.radioslatina.hr/portal/zupanija/veliki-uspjeh-viroviticke-ergele-bonata-arabians-na-medunarodnoj-izlozbi-u-madarskoj/ (30.8.2016)

20. http://www.icv.hr/2015/03/jos-jedan-potomak-vrsnog-pastuha-svjetskog-glasa-na-virovitickog-ergeli-bonata-arabians/ (30.8.2016.)

21. Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine i uzgojne tipove konja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine (2015.)

13. SAŽETAK

Arapska pasmina proširila se sa Arapskog poluotoka po cijelom svijetu. U 14.stoljeću se prvi put spominju arapski konji na našem prostoru. Arapska pasmina očuvana je i danas zbog svog plemenitog i lijepog izgleda te mnogih poželjnih karakteristika. Iako ih se u drugim zemljama mnogo više cijeni i prepoznat je veći potencijal ove pasmine, njihov broj u Hrvatskoj polako raste zbog sve veće popularnosti daljinskog jahanja i galopskih utrka. Oni su savršeni baš za ovakva natjecanja jer su poznati po svojoj snazi, izdržljivosti i brzini. Osim u raznim natjecanjima ljepote i utrkama, koriste se i kao melioratori različitosti pasmina u svijetu. Prema posljednjem izvješću Hrvatske poljoprivredne agencije iz 2015., danas se na našem području nalazi oko 650 jedinki arapske pasmine. Sa svojim karakterističnim oblikom glave i visokim držanjem repa, to je jedna od najlakše prepoznatljivih pasmina u svijetu i jedina istinski čistokrvna pasmina.

Ključne riječi: arapska pasmina, Hrvatska, daljinsko jahanje

14. SUMMARY

Arabian breed has spread from the Arabian Peninsula all over the world. In the 14th century Arabian horses were for the first time mentioned in our area. Arabian breed has been preserved today because of its noble and good looking, and many desirable characteristics. Although they are in other countries much more respectable and recognized the greater potential of this breed, their number in Croatia is slowly growing due to the increasing popularity of endurance riding and gallop race. They are just perfect for this kind of competition because they are known for their strength, endurance and speed. In addition to various beauty contests and races, they are also used as meliorators diversity breeds in the world. According to the latest report of Croatian agricultural agency of 2015, today in our region is about 650 individuals of Arabian breed. With his characteristic head shape and high tail posture, it is one of the most easily recognizable breed in the world and the only true purebred breed.

Keywords: arabian breed, Croatian, endurance riding

15. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slike:

Slika 1. Arapski konji……..3

Slika 2. Glavne linije arapskih konja……..7

Slika 3. Arapski konj…….25

Slika 4. Daljinsko jahanje…….28

Slika 5. Veterinarski pregled nakon natjecanja…….28

Tablice:

Tablica 1. Prikaz obitelji Dahmana…….5

Tablica 2. Oblici imena……...6

Tablica 3. Obilježja i izgled linija……...8

Tablica 4. Broj grla arapskog punokrvnjaka prema kategoriji……..29

Tablica 5. Broj grla i vlasnika arapskog punokrvnjaka po županijama……30

Tablica 6. Broj grla arapskog konja prema kategoriji……...30

Tablica 7. Broj grla i vlasnika arapskog konja po županijama…….31

Tablica 8. Broj grla arabera prema kategoriji……...32

Tablica 9. Broj grla i vlasnika arabera po županijama……..33

Grafikoni:

Grafikon 1. Broj grla arapskog punokrvnjaka u razdoblju od 2006. – 2015……29

Grafikon 2. Broj grla arapskog konja u razdoblju od 1998. – 2015…….31

Grafikon 3. Broj grla arabera u razdoblju od 2006. – 2015……..32

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

POVIJEST UZGOJA ARAPSKE PASMINE KONJA NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

THE HISTORY OF BREEDING ARABIAN HORSES ON TERRITORY REPUBLIC CROATIAN

Mirna Gavran

Sažetak

Arapska pasmina proširila se sa Arapskog poluotoka po cijelom svijetu. U 14.stoljeću se prvi put spominju arapski konji na našem prostoru. Arapska pasmina očuvana je i danas zbog svog plemenitog i lijepog izgleda te mnogih poželjnih karakteristika. Iako ih se u drugim zemljama mnogo više cijeni i prepoznat je veći potencijal ove pasmine, njihov broj u Hrvatskoj polako raste zbog sve veće popularnosti daljinskog jahanja i galopskih utrka. Oni su savršeni baš za ovakva natjecanja jer su poznati po svojoj snazi, izdržljivosti i brzini. Osim u raznim natjecanjima ljepote i utrkama, koriste se i kao melioratori različitosti pasmina u svijetu. Prema posljednjem izvješću Hrvatske poljoprivredne agencije iz 2015., danas se na našem području nalazi oko 650 jedinki arapske pasmine. Sa svojim karakterističnim oblikom glave i visokim držanjem repa, to je jedna od najlakše prepoznatljivih pasmina u svijetu i jedina istinski čistokrvna pasmina.

Ključne riječi: arapska pasmina, Hrvatska, daljinsko jahanje

Summary

Arabian breed has spread from the Arabian Peninsula all over the world. In the 14th century Arabian horses were for the first time mentioned in our area. Arabian breed has been preserved today because of its noble and good looking, and many desirable characteristics. Although they are in other countries much more respectable and recognized the greater potential of this breed, their number in Croatia is slowly growing due to the increasing popularity of endurance riding and gallop race. They are just perfect for this kind of competition because they are known for their strength, endurance and speed. In addition to various beauty contests and races, they are also used as meliorators diversity breeds in the world. According to the latest report of Croatian agricultural agency of 2015, today in our region is about 650 individuals of Arabian breed. With his characteristic head shape and high tail posture, it is one of the most easily recognizable breed in the world and the only true purebred breed.

Keywords: arabian breed, Croatian, endurance riding

Datum obrane: